

Yaxşılığa Yaxşılıq

© Azərbaycan Nağılları. 5 cilddə, 5-ci cild.
Azərbaycan SSR EA Nəşriyyatı, Bakı - 1964

Həmid adlı yoxsul bir kişi var idi. Bu kişinin altı xırda uşağı var idi. Həmid kişi hər gün meşədən şələ ilə odun gətirib satar, aldığı pulla uşaqlarını yarı qarnı ac, yarı qarnı tox dolandırardı. Bir gün Həmid kişi yenə tezdən durdu. Əl-üzünü yudu, oturub bir az çörək yedi, sonra dəhrəsini, baltasını götürüb meşəyə odun yığmağa getdi. Az getdi, çox getdi, meşənin lap qalın yerinə çatdı. Bir də gördü bir şey od tutub yanır. Kişi yaxına gedib gördü alovun içində bir qutu var. Bu qutunun içindən səs gəlir.

—Ay aman, kömək eləyin, mənə bu alovun içindən qurtarın!

Həmid kişi çox rəhmli adam idi. Ürəyi yandı. Özünü alovun içinə atıb qutunu kənara çıxardı. Qutunu ağzını açan kimi, içindən bir ilan çıxıb, kişinin boğazına dolandı, qışqırıb dedi:

—Səni elə vuracağam ki, parça-parça olasan.

Kişi yalvarıb dedi:

—İlan qardaş insaf elə, mürvət elə. Mən səni ölümdən qurtardım, sənə yaxşılıq elədim. Yaxşılığın əvəzini vermirsən-vermirsən, tay mənə niyə vurursən? Məndən əl çək, bir bölük çolma-çocüğüm var. Onları yetim qoyma!

İlan onun boğazını sıxıb dedi:

Nahaq yerə mənə yaxşılıq eləmişən. Niyə, bilmirdin ki, biz nəsil yaxşılıq qabağında pislik elərik? Yaxşılığın əvəzində səni vurub balalarını yetim qoyacağam.

Kişi dedi:

—A ilan qardaş, gəl sən bu daşı ətəyindən tök. Bu dəfə yaxşılığın qabağında pislik eləmə, adətini poz, mənə vurma.

İlan dedi:

—Üz vurma, səni vuracağam. Mən qaydanı poza bilmərəm. Kişi nələc qalıb dedi:

—İlan qardaş, onda aman ver, üç şərtə gedək, sən də sözünü de, mən də deyim, Onlar səni haqlı bilsələr, sözüm yoxdu, vurarsan ölərəm.

İlan kişinin sözünə razı oldu. Kişi qutunu da götürüb ilan boğazında yola düşdü. Az getdi, çox getdi, bir bayquşa rast gəldi. Kişi bütün əhvalatı bayquşa nağil eləyib dedi:

—Bayquş qardaş, bizim şərtimizi kəs. De görək, bu yaxşılığın qabağında ilan məni vurmağa haqlıdır mı?

Bayquş bərkdən ulayıb dedi:

—Əlbəttə vurmağa haqlıdır. Siz insan nəslinin yaxşılığının qabağında pislik eləmək lazımdır. Sizdən mənim də ürəyim yaralıdır. Məni qoymursunuz ulayıb istədiyim yerləri xaraba qoyam. Mən dağıdıram, siz tikirsiniz. İlan qardaş, bunu elə vurarsan ki, parça-parça olar.

İlan istədi Həmid kişini vursun. Həmid kişi şərtlərini onun yadına salıb dedi:

—Bizim hələ iki şərtimiz qalıb, aman ver. .

İlan razılaşdı. Həmid ilan da boynunda yola düşdü.

Bir qədər gedəndən sonra bir çanavara rast gəldi.

Kişi dedi:

—Ay canavar lələ, bu ilan alov içində yanırdı. Mən onun köməyinə çatdım, özümü alovun içinə salıb onu ölümdən qurtardım. Bu yaxşılığın qabağında ilan deyir səni vuracağam. Sən nə deyirsən, bu haqlıdır mı?

Canavar bərkdən ulayıb dedi:

—Əlbəttə haqlıdır. O, sənə böyük xətir qoyub ki, hələ bu vaxta kimi vurmayıb.

Kişi dedi:

—Canavar qardaş, düz demirsən. Məgər yaxşılıq eləyənlə pislik elərlər.

Canavar deidi:

—Mən düz deyirəm. İlan ondan ötrü haqlıdır ki, bu insanlardan mənim də ürəyim yaralıdır. Qoymurlar istədiyim qoyunu, quzunu yeyəm. Məni görəndə vurub öldürürlər. İndicə bir sürüyə təpindim. Çoban itlərə “tut” dedi. Birtəhər ölümdən qurtardım. Dad bu insanların əlindən. Onların yaxşılıqlarının qabağında pislik lazımdır. İlan qardaş, bunu elə vur ki, parça-parça olsun.

—Eşitdin ki, bu da ikinci şərt. İndi düş yola üçüncü şərtə gedək.

Kişi ilan boğazında yola düşdü. Dərələrdən sel kimi, təpələrdən yel kimi gedib bir tülküyə rast gəldilər.

Kişi tülküyə baş əyib dedi:

—Salam-əleyküm, tülkü baba, xoş gördük.

Tülkü yuxarı tullanıb dedi:

—Əleyküməssəlam, ay topqarasaqqal kişi! Xoş gəlmisən, beş gətirmisən. Bu ilanı boynuna dolayıb, hara belə gedirsən?

Kişi dedi:

—Ay tülkü baba, bu ilan meşədə alov içində yanırdı. Mən onun imdadına çatıb ölümdən qurtardım. Bu yaxşılığın qabağında deyir “ Səni vuracağam”. İndi sən şərtimizi kəs, görək bu məni vurmağa haqlıdı, ya yox?

Tülkü bərk qəzəbləndi, gözlərini bərəldib dedi:

—Gözünün içinə qədər yalan danışırısan, Bu yekəlikdə ilan heç vaxt qutuya sığmaz. İlan qardaş, sən qutuda idin, yoxsa bu kişi sənə böhtan atır?

—Yalan demir, mən qutuda idim.

Tülkü dedi:

—Sən də yalan deyirsən. Sən heç vaxt o qutuya sığmazsan. Şahidinizi göstərin, şərtinizi kəsdim.

İlan hirsələnib dedi:

—Tülkü baba, nə şahid? şahid bu qutu. İstəyirsən içərisinə girim, bax gör sığırım, yoxsa sığmıram.

Tülkü dedi:

—Yaxşı, onda razıyam. Amma heç aqlım kəsmir ki, sən bu qutuya sığasan. Şərtinizi kəsərəm, bu kişini buradaca vurarsan ölər: Üç gündü ki, dilimə ət dəyməyib, acından qarnım cur-cur curuldayır. Bir az ətindən mən yeyərəm.

İlan dedi:

—A kişi, qutunu yerə qoy.

Kişi qutunu yerə qoydu. İlan qutunun içinə girib qıvrılan kimi, tülkü cəld qutunun ağzını örtüdü və kişiye dedi:

—A kişi, yaxşılığa yaxşılıq hər kişinin işidi. Amma yamanlığa yaxşılıq hər ötənin işi deyil. Fürsəti fəvtə vermə, bu kafəri tez öldür, canın qurtasın.

Kişi o saat bir tonqal ocaq qaladı, qutunu götürüb alovun içinə atdı. İlan nə qədər qışqırdı, yalvardı, onun sözünə baxan olmadı. İlan qutu ilə bərabər yanıb kül oldu. Kişi tülküyə dua, alqış eləyirdi ki birdən ovçuların qiyhaqıy səsi, tazıların hürüşməsi eşidildi. Tülkü əl-ayağa düşüb kişiye dedi:

—A kişi, o ovçular məni axtarırlar. Mən onların əlindən qurtarıb buraya gəlmişəm. Sənə yaxşılıq eləyib ölümdən qurtardım, əvəzində sən də mənə yaxşılıq elə, məni gizlə. Həmid kişi fikirləşməmiş ovçular gəlib çıxdılar.

Tülkü işi belə görüb qaçmaq istədi. Amma tazılar imkan verməyib, başının üstünü kəsdilər. Ovçular tülkünü diri tutdular.

Kişi ovçulara salam verib dedi:

—Ovçu qardaşlar, mən çoxdandı ki, bu hiyləgər tülkünün dalınca gəzirdim. Amma ki, tuta bilmirdim. Çox yaxşı oldu ki, siz onu tutdunuz. Bunu mənə verin.

—Ovçular soruşdular:

—Tülkü sənə nəyinə gərəkdi?

Kişi dedi:

—Bu tülkü məndə toyuq-cücə qoymayıb, hamısını yeyib qurtarıb. İstəyirəm onun dərisini özüm soyam, içərisinə saman doldurub saxlayam. Gündə bir dəfə ona baxam ki, ürəyim soyuya.

Tülkü Həmid kişidən bu sözləri eşidəndə bir altdan yuxarı ona baxıb dedi:

—Ay namərd insan, heyf mənə sənə elədiyim yaxşılığa. Belə bilsəyidim, heç səni ilanın əlindən qurtarmazdım, qoyardım vurardı.

Həmid kişi dedi:

—Çox danışma. Bir yaxşılıq eləyibsənsə, min də pislilik eləyibsən.

—Sonra üzünü ovçulara tutub dedi:

—Qardaşlar, neçə istəyirsiniz verim, bunun dərisini soyub mənə verin.

Ovçulardan biri bıçağını çıxardı. Tülkünü yerə yıxdı, dərisini boğazından çıxartmaq istəyəndə, Həmid kişi dedi:

—Dayan, elə soyma!

Ovçu dedi:

—Bəs necə soyum?

—Bir mənə deyin görüm, siz bu tülkünün dərisinə, bir də onu soymaq üçün çəkdiyiniz zəhmətə məndən neçə alacaqsınız?

Ovçu dedi:

—On tümən.

Həmid kişi on beş tümən pul çıxarıb ovçuya verdi, dedi:

—Al, bu on beş tümən, soymaq zəhməti də sizə qalsın.

Tülkünü elə diri-diri mənə verin. Beləliklə, mənə ürəyim soyumaz. Mən gərək onu öz əllərimlə diri-diri soyam. Ovçular pulu alıb getdilər. Elə ki, gedib gözdən itdilər, Həmid kişi tülküyə dedi:

—Tülkü qardaş, sən mənə yaxşılıq eləmişdin, mən də sənə xəcalətindən çıxdım. get, yaşa!

Bunu deyib Həmid kişi tülkünü buraxdı, özü də ipini açıb arasına odun yığmağa başladı.

Tülkü də ona kömək elədi. Həmid kişi lsini dalına alıb evlərinə getdi. Tülkü də balalarının yanına qaçdı.

Veb direktör: Betti Bleyer

Mətni yığdı: Nərgiz Abadi

Veb üçün hazırladı: Ülviyyə Məmmədova

AZERİ.org qoyuldu: oktyabr, 2003-c il